

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 36.

ZATERDAG 8 SEPTEMBER 1923.

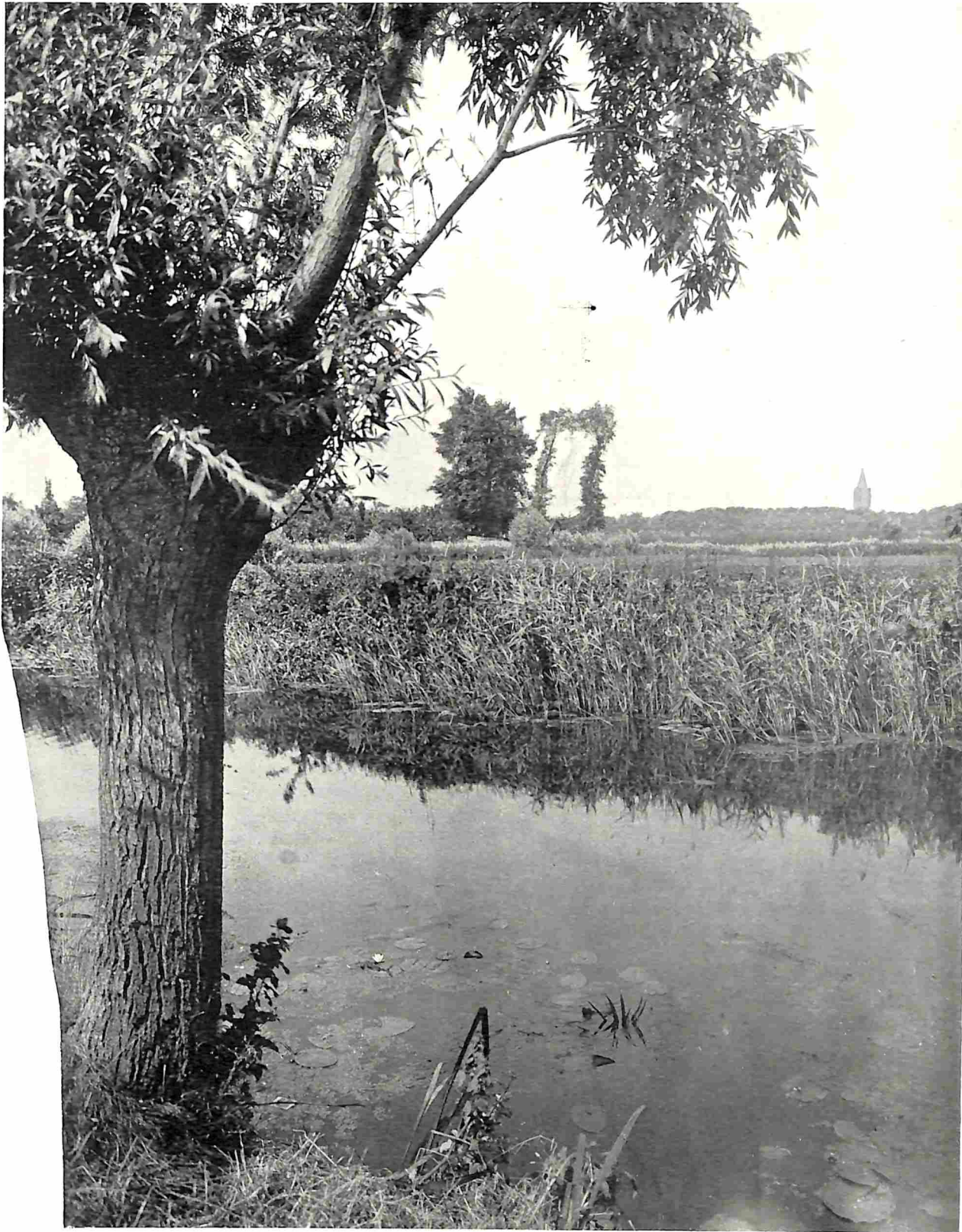

Foto C. Steenbergh.

AAN DE GALGESTEEG BIJ BUSSUM.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

AAN DE GALGESTEEG BIJ BUSSUM, ILLUSTRATIE BLZ. 421	
DE WITTE PRIESTER VAN SIVA (13), DOOR BURTON E. STEVENSON	422
HET BINNENHOF (VERVOLG), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 424—428
LATE ZOMERDAGEN, DOOR A. L. BROER	BLZ. 425
DE VERGODELIJKING VAN ALWIJS, DOOR JO MANDERS	426
DE KONINKLIJKE ORDE VAN ST. OLAF, DOOR K. L. SCHAMP	427
DE DRIE KOOPMANSBEURZEN TE AMSTERDAM (VERVOLG), DOOR J. C. WAAL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 428—429
HUMBOLDT'S WOLAAP IN „ARTIS”, DOOR A. F. J. PORTIELJE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 428—431
VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (24)	BLZ. 430
HET MAUSOLEUM ONZER ORANJEVORSTEN, ILLUSTR.	432
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat te voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA

13) door BURTON E. STEVENSON.

SWAIN hield het kledingstuk omhoog en ieders blikken waren gevestigd op den van bloed doortrokken mouw. „Er schijnt heel wat bloed gevloeid te zijn,” merkte Goldberger op. „Het moet heelemaal over uw hand zijn geloopt.” „Dat was ook zoo, mijn vingers waren heelemaal nat.” „Zoodat ze waarschijnlijk alles bevleekten wat u aanraakte?” „Ja, zeer waarschijnlijk.” „Dacht u daaraan toen u met Miss Vaughan in het priel was?” Swains gezicht werd plotseling vuurrood en hij boog het hoofd. „Ik vrees van niet,” zei hij. „Hoe was zij gekleed?” „In een wit gewaad van zijdeachtige stof.” „Een gewaad waarop een bloedvlek zichtbaar zou zijn?” „Ongetwijfeld.” Goldberger zweeg een oogenblik en haalde toen een kussentje te voorschijn, zooals gebruikt wordt om gummi-stempels met inkt te bevochtigen, opende het en legde het op tafel voor zich. „Hebt u er iets tegen, mij een stel van uw vingerafdrukken te geven?” vroeg hij. „Volstrekt niet.” En Swain liep naar de tafel en legde de toppen van zijn vingers op het kussentje. Toen drukte hij ze ieder afzonderlijk op het vel papier dat de lijkschouwer voor hem had neergelegd. Goldberger keek met vreemden blik naar hem, tot alle tien afdrukken waren gemaakt. „U doet dat alsof u het vroeger al hadt gedaan,” merkte hij op. „Ik heb eens een stel gemaakt voor Mr. Vaughan,” zei Swain, weer plaats nemend. „Hij had een zeer interessante verzameling.” Goldberger stak de afdrukken den chef van het identificatiebureau toe en keerde toen tot den getuige terug. „Mr. Swain,” zei hij, „hebt u dit koord al eens gezien?” En hij overhandigde hem het geknoopte koord. Swain nam het aan en bekeek het nieuwsgierig, zonder weifeling of afkeer. „Neen,” zei hij ten slotte, „ik heb het nooit te voren gezien.” „Weet u wat het is?” En Goldberger bespiedde hem nauwkeurig. „Ik vermoed dat het het koord is waarmee Mr.

Vaughan geworgd is.” „Zoo is het ook. Hebt u het niet om zijn hals gezien?” „Ik herinner mij niet dat gedaan te hebben.” „Weest u zoo goed het koord nog eens te bekijken, Mr. Swain” „U zult zei Goldberger, hem nog steeds spiedend aanziende. „U zult zien, dat het geknoopt is. Kunt ge mij deze knopen beschrijven?” Swain keek naar de knopen, en ik was blij te zien dat zijn handen absoluut rustig waren en zijn gezicht geen spoor van vrees toonde. Geen moordenaar zou zoo onbewogen het instrument van zijn misdaad hanteeren! De jury zou dit zeker ook opmerken! „De knopen,” zei Swain, „schijnen gewone zeemansknopen te zijn waarmee het koord tot een strop werd gemaakt en toen een dubbele paalsteekknop om ze vast te houden.” „Een dubbele paalsteekknop? Kunt u zulk een knoop maken?” „Zeker. Ieder die ooit een boot heeft gehad, kan dat. Het is de beste knoop voor zulk een doel.” De lijkschouwer nam het koord weer aan en legde het in de envelop. Toen haalde hij den zakdoek te voorschijn. „Kunt u dien herkennen?” vroeg hij en reikte hem den getuige toe. „Herkennen kan ik hem niet,” zei deze zacht. „Maar ik wil dit zeggen: toen Miss Vaughan zag dat mijn pols bloedde, drong zij erop aan haar zakdoek erom te binden. Dat kan de zakdoek zijn.” Een rilling ging door de menigte, en Goldberger's oogen glansden. „U ziet dat twee punten van den zakdoek zonder vlekken zijn,” zei hij, „en gekreukeld alsof zij in een knoop gezeten hadden. De zakdoek, welken Miss Vaughan heeft gebruikt, zou waarschijnlijk in dien toestand verkeeren, nietwaar?” „Ja,” antwoordde Swain nog steeds met zachte stem. „U hebt dokter Hinman hooren getuigen, dat hij den zakdoek naast den stoel vond, waarin Mr. Vaughan werd vermoord?” „Ja.” „Kunt gij de aanwezigheid daar verklaren?” „Dat kan ik niet, tenzij hij van mijn pols is gevallen toen ik mij bukte om Miss Vaughan op te tillen.” Goldberger keek een oogenblik naar den getuige en toen naar Sylvester, die bijna onmerkbaar knikte. „Dat is voldoende voor het oogenblik, Mr. Swain,” zei de lijkschouwer, en Swain ging weer naast mij zitten, zeer bleek, maar met volkomen zelfbeheersching. Toen kwam Simmonds in de getuigenbank. Zijn verhaal bracht niets nieuws, maar hij vertelde van het vinden van het lijk en hoe het eruit zag en op welke wijze de dood veroorzaakt moest zijn. Eindelijk greep de lijkschouwer nogmaals in het valies en haalde nog een bundel eruit te voorschijn. Het bleek een wit gewaad te zijn met roode vlekken op het bovenste gedeelte. Hij reikte het Simmonds toe. „Herkent gij dit?” vroeg hij. „Ja,” zei Simmonds, „het is het kleed, gedragen door Mr. Vaughan op den tijd dat hij werd vermoord.” „Waaraan herkent u het?” „Aan mijn voorletters in onuitwischbaren inkt op den rechtermouw, waar ik ze opgeschreven heb.” „Er zijn vlekken op het bovenste gedeelte van het kleed. Wat zijn dat?” „Bloedvlekken.” „Menschenbloed?” „Ja, mijnheer.” „Hoe weet u dat?” „Ik heb ze laten onderzoeken.” „Is er eenig bloed uit het lijk gekomen?” „Neen, mijnheer, de huid van den hals was niet gekwetst.” „Waar kwam dan volgens uw meening het bloed vandaan?” „Van den moordenaar,” antwoordde Simmonds kalm. Er kwam een plotselinge, hijgende ademhaling van de reporters, toen zij begrepen waarop dit getuigenis zou uitloopen. Ik keek naar Swain. Hij was iets bleeker, maar glimlachte vol vertrouwen. Goldberger boog zich nogmaals over het valies, haalde een derde pak te voorschijn en vertoonde nog een gewaad, eveneens van witte zijde. Ook dit overhandigde hij Simmonds. „Kunt u dit herkennen?” „Ja,” zei Simmonds, „het is het kleed, dat Miss Vaughan droeg op den avond van het drama. Mijn letters staan op den linkermouw.” „Dat heeft, geloof ik, ook bloedvlekken?” „Ja, mijnheer.” En werkelijk konden wij allen de vlekken zien. „Menschenbloed?” „Ja, mijnheer, ik heb dit ook laten onderzoeken.” „Dank u, dat is voldoende,” zei Goldberger snel en liet den chef van het identificatiebureau voorkomen. „Mr. Sylvester”, begon hij, „hebt u de vlekken op deze kledingstukken onderzocht?” „Ja, mijnheer.” „Waarvoor houdt u de meeste ervan zijn slechts vegen. Nu is het weefsel waarvan deze kledingstukken zijn vervaardigd, een zeer harde, fijn en het gelukte mij eenige sporen te ontdekken waarvan de lijnen duidelijk genoeg waren om als identificatie te dienen. Deze heb ik laten fotograferen. De lijnen zijn op de fotografie veel duidelijker dan op het weefsel.” „Hebt u de foto's bij u?” „Ja, mijnheer.” En Sylvester haalde ze uit zijn zak. „Dit zijn de afdrukken op het kleed behoorend aan den

vermoorde", zei hij, den lijkschouwer vier kaarten toereikend. „U zult opletten dat twee ervan den rechterduim vertoonen ofschoon een ervan niet heel duidelijk is; een is van den rechter wijsvinger en de vierde van den rechter middenvinger". „Beschouwt u deze als duidelijk genoeg voor identificatie-doeleinden?" „Ongetwijfeld. Een zou al genoeg zijn". ☞ Goldberger gaf de foto's aan de jury, die er niets begrijpend naar keek. ☞ „En de andere fotografiën?" vroeg hij. „Ik heb slechts twee afdrukken van het andere gewaad," zei Sylvester. „Alle, behalve deze, waren hopelooze wegen alsof de hand had bewogen terwijl zij het kleed aanraakte". „U bedoelt dat ze alle door één hand zijn gemaakt?" vroeg Goldberger. „Ja, mijnheer, door de rechterhand. Ik heb een afdruk van den duim en een van den middenvinger". ☞ Hij gaf hem de foto's en Goldberger overhandigde ze de jury. „Mr. Sylvester," zei de lijkschouwer, „u beschouwt de vingerafdruk-methode ter identificatie als beslissend, niet waar?" „Absoluut". „Zelfs door een enkelen vinger?" „Misschien kan er bij een enkelen vinger eenigen twijfel bestaan, als er geen ander bewijs is. Iemand heeft beweerd dat de kans op gelijkheid bij twee afdrukken precies gelijk staat aan een op 64 miljoen". „En wanneer er nog een bewijs is?" „Dan zou ik zeggen dat een enkele vingerafdruk voldoende was." „Stel dat u twee vingerafdrukken hebt". „Dan is het absoluut zeker". „En drie vingers?" Sylvester haalde zijn schouders op om aan te duiden dat een verder bewijs onmogelijk was. Goldberger nam de foto's weer aan van den voorzitter der jury en legde ze voor zich op tafel. ☞ „Nu, Mr. Sylvester," zei hij, „hebt u eenige overeenkomst gemerkt tusschen deze vingerafdrukken?" „Ja," antwoordde de getuige, „de duimafdrukken op beide kleedingstukken werden door dezelfde hand gemaakt". ☞ Het publiek bleef als betooverd zitten, voor zich uitstarend en nauwelijks ademhalend. Ik durfde niet naar Swain kijken. Ik kon mijn blik niet afkeeren van den bleeken man in de getuigenbank die wist, dat hij met elk woord een afschuwelijke misdaad vastketende aan een levend medemensch. ☞ „Nog een vraag," zei Goldberger. „Kunt u op de een of andere wijze vertellen door wien deze vingerafdrukken werden gemaakt?" „Ja," zei Sylvester weer, „zij werden gemaakt door Frederic Swain. De afdrukken die hij zoeven maakte, komen tot in de minste bijzonderheden ermee overeen!"

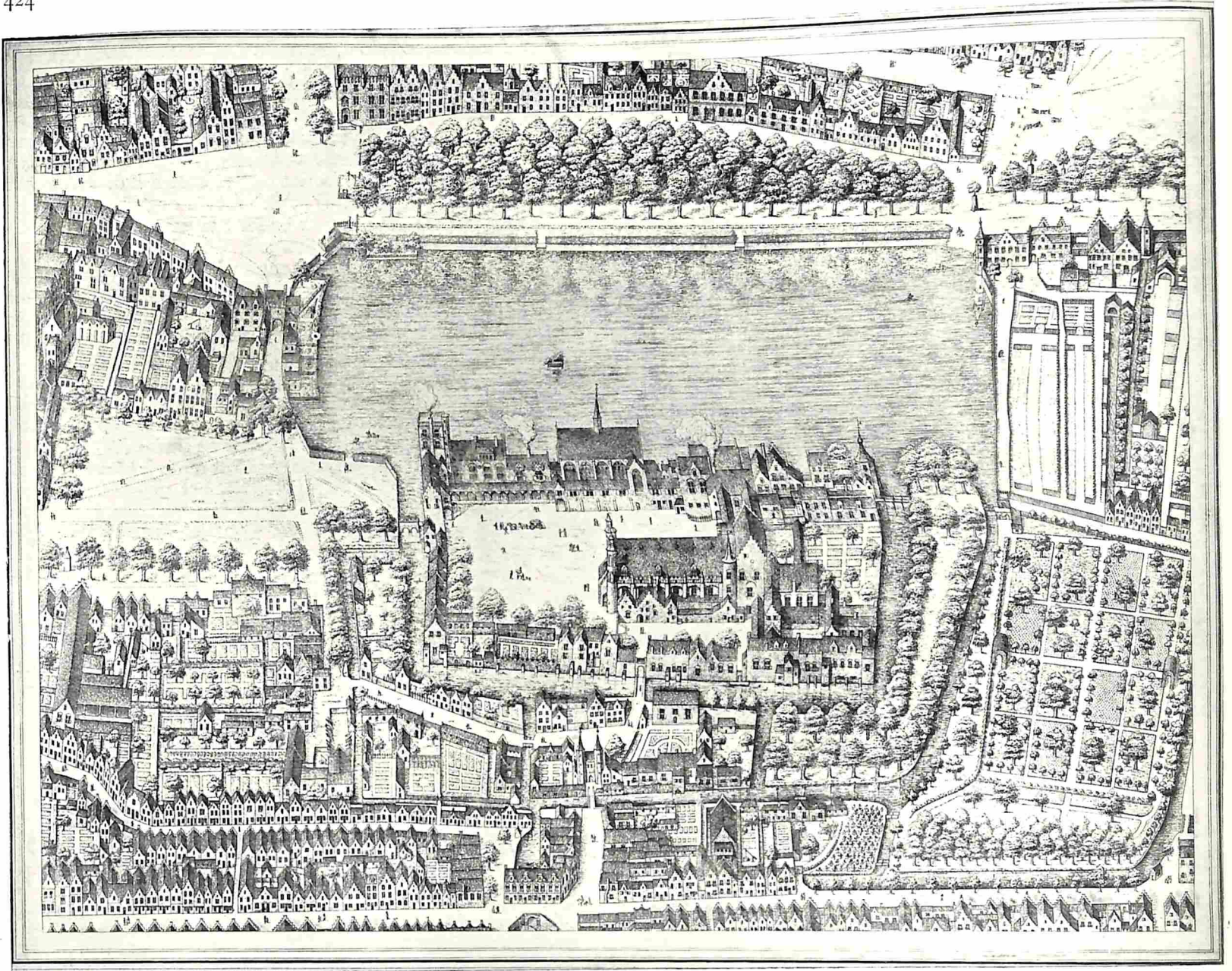
VIJTIENDE HOOFDSTUK.

DE KETEN WORDT STRAKKER GESPANNEN.

☞ Een oogenblikkelijke stilte volgde op Sylvesters woorden, en toen een gemompel van belangstelling en opwindung, terwijl de verslaggevers zich dieper over hun werk bogen. Ik hoorde een hijgende ademhaling van den man, die naast mij zat en toen stond ik overeind. ☞ „Mijnheer," zei ik tot Goldberger, „het schijnt dat er een poging gedaan wordt om Mr. Swain van deze misdaad te beschuldigen, en hij moet daarom een rechtsgeleerden raadsman hebben. Ik heb het plan als zoodanig op te treden, en vraag om een uur uitstel ten einde met mijn cliënt te beraadslagen". ☞ Goldberger keek op zijn horloge. „Ik wilde pauze houden voor de lunch," zei hij, „zoodra ik met Mr. Sylvester gereed was. Wij zullen als ge dat verlangt thans pauzeeren tot — half twee". ☞ De batterij van toestellen werd nu op Swain gericht, en twee of drie teekenaars maakten schetsen van zijn „kop", er was een groot geritsel toen de verslaggevers hun papieren bij elkaar raapten en naar hun auto's snelden op zoek naar den dichtstbijzijnden telefoon; de jury stapte weg, begeleid door een agent om de lunch te gebruiken in een caféje in de nabijheid. Sylvester nam zijn foto's op en stak ze zorgvuldig in zijn zak; Simmonds legde de met bloed bevlekte kleedingsstukken weer in het valies om ze als bewijsstukken bij het proces te gebruiken; maar Swain zat daar met over elkaar geslagen armen, recht voor zich uitstarend, blijkbaar onbewust van hetgeen om hem heen gebeurde. ☞ Goldberger keek hem strak in het gelaat, terwijl hij op mij toekwam om met mij te spreken, maar Swain keek niet op. ☞ „Ik kan hem zeker aan uw hoede toevertrouwen, Mr. Lester?" vroeg de lijkschouwer. „Ja, zeer zeker," sprak ik. „Sylvesters verklaring doet het er leelijk voor hem uitzien". „Wilt u mij aan Sylvester voorstellen?" vroeg ik. „Ik zou graag de afdrukken met hem doorzien". „Zeker!" ☞ En een oogenblik later lagen de afdrukken voor ons, en Sylvester wees mij hun punten van overeenkomst. Godfrey kwam dicht bij terwijl hij sprak, en keek over zijn schouder. Ik had natuurlijk al heel vaak van de theorie der

vingerafdrukken gehoord, maar ik had geen studie van het onderwerp gemaakt en ik moet eerlijk bekennen dat de vage foto's, welke Sylvester mij toonde, mij al een heel zwak bewijs toeschenen waarop men iemand van moord kon beschuldigen. De afbeeldingen lieten de afdrukken veel meer dan levensgroot zien, maar deze vergrooting had ook de draden van het weefsel verdikt, zoodat de afdrukken half verborgen leken door een dicht net. Voor het bloote oog waren de lijnen bijna niet te ontwarren, maar onder Sylvesters krachtig vergrootglas kwamen zij duidelijker aan het licht. ☞ „De duim," zei Sylvester, de lijnen eerst naar rechts en toen naar links volgend met de punt van een potlood, „is wat wij noemen een dubbele draai. Hij bestaat uit veertien lijnen. Met den micrometer krijgen wij den hoek van deze lijnen. Zie hoe ik hem gebruik." ☞ En hij tilde het deksel op van een leeren kistje dat op de tafel stond, haalde er een instrument van gepolijst staal uit en bracht het naar een der foto's. En ik keek ernaar hoe hij met een fijne duimschroef de naaldscherpe punten van den zoeker deed overeenstemmen met de buitenste lijnen van den draai. ☞ „Hier is een foto van het andere kleed, die ook den duim vertoont." En hij bracht het machinetje voorzichtig daarop aan. „Ook hier is een dubbele draai van veertien lijnen en u ziet dat de hoeken dezelfde zijn. En hier is de afdruk van den rechterduim welken uw cliënt voor mij heeft gemaakt". Hij gebruikte weer den micrometer en ging achteruit om het mij te laten zien. ☞ „Maar de foto's zijn vergroot," wierp ik tegen. „Dat maakt geen verschil. Vergrooting verandert de hoeken niet. Hier zijn de andere afdrukken". ☞ Hij vergeleek ze een voor een op dezelfde manier. Toen hij gereed was, moest men wel tot de overtuiging komen dat zij gemaakt waren door dezelfde hand — d.w.z. tenzij men de theorie der vingerafdruk-identificatie ontkent, en ik wist dat dit onzinnig zou zijn. ☞ Toen hij gereed was met zijn verklaring keek Sylvester over mijn schouder met een verontschuldigen glimlach, alsof hij vergiffenis vroeg voor het volbrengen van een onaangenamen plicht, en toen ik mij omkeerde zag ik Swain daar staan met een verblufte uitdrukking op zijn gezicht. ☞ „Heb je het gehoord?" vroeg ik. „Ja, en ik geloof dat Mr. Sylvester gelijk heeft. Ik begrijp er niets van". „Nu," zei ik, „als wij eens gingen lunchen, dan kunnen wij alles bespreken". ☞ En Sylvester dankend voor zijn beleefdheid nam ik Swain mee. Godfrey kwam naast ons loopen en eenige oogenblikken stapten wij zwijgend voort. ☞ „Er is slechts één verklaring, zoover ik zien kan," zei Godfrey eindelijk. „Je herinnert je dat Swain ongeveer een minuut vóór ons de bibliotheek binnen kwam, en toen wij de deur bereikten, was hij bezig Miss Vaughan naar de sofa te dragen. In die minuut moet hij den doode aangeraakt hebben". ☞ Swain schudde twijfelend het hoofd. „Ik zie niet in waarom ik dat gedaan zou hebben," zei hij. „Het is niet de kwestie waarom je het deedt," sprak Godfrey. „Het is alleen de vraag of je het deedt of niet. Laat het toneel nog eens je geest passeeren, herinner je zooveel bijzonderheden als je kan en dan zullen wij na de lunch alles stap voor stap nagaan". ☞ Toen de maaltijd was afgelopen, ging Godfrey ons voor naar zijn studeerkamer. „Welnu," begon hij, nadat wij plaats genomen hadden, „waar was Miss Vaughan op het oogenblik dat je de deur binnen rende?" „Zij lag op den vloer bij de tafel voor haar vaders stoel," antwoordde Swain. „Ben je daar zeker van?" „Ja, ik zag haar pas toen ik om de tafel was heengelopen". „Ik had gehoopt," zei Godfrey, „dat zij bewusteloos was geworden met haar armen om den hals van haar vader, en dat je, toen je ze losmaakte, die vlekken op zijn kleed hadt gemaakt". ☞ Maar Swain schudde het hoofd. „Neen," zei hij, „ik weet positief dat ik hem niet heb aangeraakt". „Hoe zijn de vlekken er dan op gekomen?" „Dat weet ik niet," zei Swain hulpeloos. „Kijk eens aan, Swain," zei Godfrey streng, „er is slechts één manier, waarop die vingerafdrukken op dat kleed gekomen kunnen zijn — en dat is door jouw vingers. Als je zeer niet bewust hebt opgezeten, dan moet je het onbewust gedaan hebben. Als er niet op de een of andere wijze een verklaring voor gevonden wordt, zal de jury je zeer waarschijnlijk voor schuldig houden aan den moord". „Dat begrijp ik," antwoordde Swain heesch, „maar hoe kunnen zij verklaard worden? Ik begrijp niet waarom ik, zelfs onbewust, mijn handen op Mr. Vaughans hals gelegd zou hebben. En dan is het ook een feit dat ik geen oogenblik gedurende den heelen avond werkelijk bewusteloos ben geweest — ik was alleen maar verward en suf".

(Wordt vervolgd).

HET BINNENHOF MET OMGEVING, IN VOGELVLUCHT GEZIEN, IN HET JAAR 1616.

HET BINNENHOF.

(Vervolg).

DE BINNENPOORTEN.

VOOR onze lezers ons op den weg naar het Binnenhof volgen, waarvan we thans eerst de toegangen zullen bespreken, zullen zij goed doen eens de hierboven gereproduceerde prent te beschouwen, waarop zij het Binnenhof met zijn omgeving vinden afgebeeld, wel niet meer in den middeleeuwschen toestand doch in dien van 1616, en nog niet zoo heel veel daarvan afwijkende. Links van den Vijver, op de bekende plaats, vertoont zich de Gevangenpoort; in haar nabijheid is, zooals men ziet, een strook van den Vijver aangeplempt, dezelfde strook waarop toen nog slechts enkele nietige huisjes waren gebouwd, later vervangen door de huizen welke onlangs zijn gesloopt, zoodat de tegenwoordige toestand weer veel overeenkomst vertoont met dien van drie eeuwen geleden. Aan de overzijde van den Vijver spiegelt zich het slanke torentje van de Achterste poort in het water. Op den voorgrond aanschouwt men de Spuipoort met hare twee torens. Duidelijk is te zien, dat het Binnenhof door een gracht wordt omsloten, waarom nog een tweede gracht loopt, die op twee plaatsen, ter weerszijden van de Spuipoort, met de binnengracht in verbinding staat. Aan de Oostzijde van den vijver de terreinen van Hand- en Voetboogdoelen. Ten zuiden daarvan, geheel rechts, een in regelmatige vakken verdeelden tuin, de grafelijke kool- of moestuin, (die zich tot den aanvang der 16de eeuw ook over het Doelenterrein uitstreckte) ook gedeeltelijk door water bespoeld — thans het Plein. Tusschen dezen tuin en het Binnenhof een met boomen beplant eilandje, het z.g.n. Akerland „alwaar men jonge aecker- ofte eyckelboomen placht aen te voeren”; op den uitersten punt hiervan, aan de Vijverzijde,

zou in 1633 het Mauritshuis verrijzen, daar waar op onze prent drie boomen zoo gezellig bij elkaar staan en zich een rondeel bevond. Links daarvan, aan de overzijde van de smalle gracht, staat het behouden gebleven „torentje”. Van het gebouwencomplex vallen, behalve de eigenlijke grafelijke woning met de vooruitspringende groote- of Ridderzaal, aan de Vijverzijde vooral de oude hofkapel op, en, links daarvan, de woning der stadhouders met den nog bestaanden Observatietoren op den hoek. Op die gebouwen komen we terug; voor het oogenblik willen we er daarom nog slechts de aandacht op vestigen, dat, behalve aan de Vijverzijde, waar een zeker niet grootsche of monumentale, maar door afwisseling hoogst schilderachtige gebouwenreeks stond, de huizen welke we zijn met deze prent op onze beschrijving vooruit gelopen, zal misschien een lezer opmerken. Slechts ten deele. Want dit gezicht in vogelvlucht van de Binnenhof-gebouwen en hunne omgeving, geeft niet alleen de standplaats der verschillende poorten voortreffelijk aan, en maakt begrijpelijk waarom ze juist daàr stonden, maar maakt bovendien duidelijk, waarom er nog in den aanvang der 17e eeuw geen behoefte bestond aan een hoofdtoegang aan de oostzijde: een klein poortje in den hofmuur, naast het „torentje”, het Oostpoortje, de afb. op bladz. 425) was voldoende, om den zeker niet drukmet den daarnaast liggenden Doelen af te sluiten. Daarin „Plein” werd waaraan weldra aanzienlijke gebouwen verrezen, en in hetzelfde jaar op het bolwerk bij het Oostpoortje

Maurits van Nassau, de veroveraar van Brazilië, zijn statige woning begon te bouwen. Een ruimere doorgang in den muur werd toen noodzakelijk. En dat men het noodig achtte hem eenige sierlijkheid te geven, met het oog op het nieuwe, deftige stadsdeel in zijn nabijheid, is zeker niet verwonderlijk. Deze poort kwam in 1634 gereed; haar ontwerper, Joris Cornelisz Faes, heeft klaarblijkelijk gewiefeld tusschen den Hollandschen renaissancestijl, waarin het poortgebouw werd gebouwd en de opkomende klassieke richting, waarvan de omlijsting der doorgangen spreekt. Het een is met het ander niet tot een in alle opzichten bevredigend geheel samengesmolten. Wat intusschen niet wegneemt, dat deze poort — allengs niet meer Oostpoort, maar Mauritspoort geheeten, naar het paleisje van Maurits in de onmiddellijke nabijheid, of ook wel Grenadierspoort, naar het „corps de garde” der Grenadiers, er naast — veel fraais vertoont, en een der weinige scheppingen op het Binnenhof kan genoemd worden welke het bewijs leveren van een streven naar schoonheid. Haar voornaamste versieringen bestaan in wapenschilden met den Hollandschen leeuw boven de doorgangen, dat aan de buitenzijde gehouden door fraaie leeuwen. Zij wordt thans ontsierd door nuchtere Haagsche lantaarns (waarom voor deze poort niet van het gewone type afgeweken en lantaarns aan weerszijden van den doorgang aangebracht?) en door foeileelijke borden, die in gloeiend-roode letters het woord „stop” te lezen geven, als een elektrische tram zich opmaakt om het Binnenhof te ontwijden; onze hoop, dat de uitvinding der verkeersagenten tot de verwijdering van deze ontsiering zou leiden, is tot dusverre niet in vervulling gegaan. In 1860 werd, helaas, de gracht voor deze poort gedempt; toen verdween natuurlijk ook de er over liggende brug, en met haar verdwenen de beide leeuwen ter weerszijden. ☞ Belangrijker was oudtijds de toegang aan de westzijde van het Binnenhof, afgesloten door een poort, die aanvankelijk de „Middelpoort” of Middelste poort geheeten was, later ook Stadhouderspoort. Reeds in de 15de eeuw maakte dit gebouw — want het was, tenminste toen al, meer een huis met een poortdoorgang er in, dan een op zich zelf staande poort (zie de afb. op bladz. 427) deel uit van het stadhouderlijk verblijf. Onder Maurits, die het eerst dit verblijf belangrijk wijzigde en uitbreidde, werd het huis zelf geheel gewijzigd en verhoogd, en kreeg toen zijn tegenwoordig aanzien; de poortdoorgang bleef echter zijn oude — 15de eeuwse — versiering behouden, tot een hersteller er in 1879 van maakte wat er thans nog te zien is. En met het „stop”-bord, ook hier, is het geen genóegen er naar te zien. In 1880 en 1899 zijn ter weerszijden van den ouden doorgang kleine doorgangen voor voetgangers gemaakt, zonder dat getracht is ze tot een mooi geheel te vereenigen. Vermoedelijk eerst in de tweede helft der 17de eeuw werd het verbod uitgevaardigd om door deze poort het Binnenhof op te rijden; dat werd toen slechts aan den Stadhouder vergund. Men zal zich herinneren, dat in 1786 de Staten van Holland, in anti-stadhouderlijke stemming, beslisten dat het rijden door de poort ook aan Statenleden geoorloofd was, en Cornelis de Gijsselaar, de heftige Patriot, Republikein nog na den val van Napoleon, er als afgevaardigde van Dordrecht, de oudste stemmende Hollandsche stad, het eerst doorreed, waaraan de Patriotten den scheldnaam „Keezen” zouden te danken hebben. ☞ De derde binnenpoort, aan de zuidzijde van het Hof, kon als een binnenpoort van de Zuid- of Spuiport worden beschouwd; deze Zuid-binnenpoort is thans als „Hofpoort” bekend. Het was, zooals men op onze groote prent kan zien, nog in den aanvang der 17de eeuw slechts een heel eenvoudig poortje. In het laatst der 18de eeuw, toen onder Willem V deze zijde van het Binnenhof geheel veranderde, werd zij tot een doorgang in een huis, wat zij tot op dezen dag is gebleven; in 1890 is die doorgang nieuw gewelfd; veel meer valt er niet van te vertellen. ☞ Kort kunnen wij ook zijn over een vierde poort van het Binnenhof, ten oosten van de Hofpoort, waarvoor een brug lag, die naar een herberg voerde, welke vroeger „de Beugelbaan” later „de Witte molen” heette. Dat zij er nog in 1616 was, blijkt uit onze prent; niet vele jaren later schijnt zij evenwel verdwenen te zijn. ☞ Thans nog iets over de poorten op het Binnenhof, de binnenste binnenpoorten zouden we ze kunnen noemen. De eenige nog bestaande van hen, thans als de Binnenpoort bekend, was wel de fraaiste, tenminste sinds 1634, toen zij gemaakt werd in „de galerij”, de eeuwenoude verbinding tusschen grafelijke woning en bijgebouwen met de kapel aan de Vijverzijde. 't Is al weer niet meer dan een doorgang met omlijsting; en deze omlijsting geeft een

treffende en van weinig fantasie getuigende overeenkomst te zien met die van de even oude Maurits- of Grenadierspoort (zie de afbeelding op bladz. 428) Ter weerszijden zijn ook hier in den laatstentijd doorgangen voor voetgangers gemaakt. En ook hier de leelijke lantaarn, ook hier het „stop”-bord. De andere poorten, voerende naar binnenpleinen in den oosthoek van het Binnenhof, zijn verdwenen.

(Wordt vervolgd)

A. L.

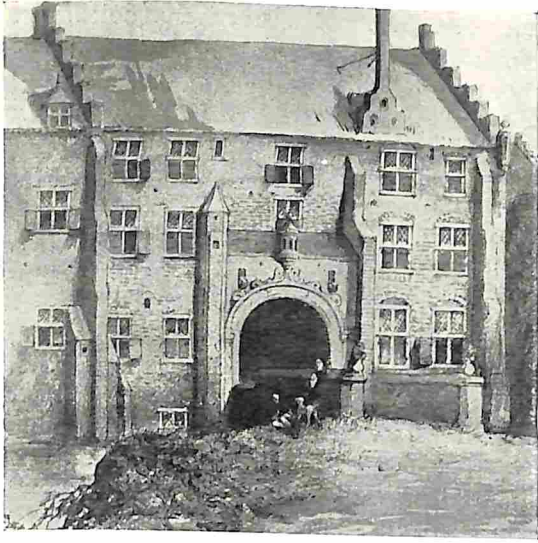
HET OOSTPOORTJE MET HET TORENTJE, OMSTREEKS 1600.

LATE ZOMERDAGEN.

ALS het Augustus wordt, tegen dat de hondsdagen, kort na het midden van deze maand, eindigen, doet de nazomer zijn intree. Dan is de jonge, ongerepte pracht van lentedagen en vroegen zomer allang verdwenen, stof en weer en wind en dagenlange arbeid hebben de bladeren van boom en plant hun frissche tinten doen verliezen, vaal en dor en bestoven staan ze vaak langs de wegen tot het najaar er weer gouden en vlammeende tonen in brengt en het eentonig-groene nazomerkleed omtoovert in de prachtige kleuren van den herfst. ☞ Nu is het nog zomer, en langs velden en wegen bloeien tot verlustiging van den wandelaar velerlei bloemen in talrijke verscheidenheid. De schermbloemen voeren den hoofdtoon, de trotsche berenklauw met zijn wijde witte schermen en zijn in een schede eindigende diepgekorven bladeren in de eerste plaats. Allerlei soorten distels, de trotsche bloemen, paars in allerlei variaties van licht tot donker boven de stekelige stengels, sieren, bij heele velden vol tegelijk soms, den wegzoom of, tot schade en ergernis van den boer, een verwaarloosd weidehoekje. Tal van vlinders

Foto C. Steenberg.
DE MAURITS- OF GRENADIERSPOORT, BUITENZIJD.

HET BINNENHOF.

DE MIDDENPOORT, LATER STADHOUDERS-
POORT GEHEETEN, AAN DE ZIJDE VAN
HET BUITENHOF, OMSTREEKS 1600.

steeg op en één stem zong in extaze: „O Alwijs, Bron van Kennis, Goddelijke Lafenis van onzen dorst naar het Verhevene! Zie, wij knielen!” ☼ Zegenend strekte Alwijs zijn handen uit over hen. „Een ding nog, getrouwe volgelingen mijner wijsheid. Een nauwgezet onderzoek der heilige boeken heeft mij geleerd, dat ik ter erkenning van mijn goddelijke almacht door den mensch slechts twee dingen behoef!” „Spreek, Alwijs, spreek!” „Bezorg mij de vleugels, die Poeta zich aanhecht om zich boven het sterfelijke te verheffen en de kroon, die de menschheid hem vereerd heeft om zijn inspiratie's goddelijken luister bij te zetten. Verschaf mij ten slotte den onzichtbaarmakenden mantel van Humanitas, opdat ik evenals hij doordringe in de geheime kamers van het menschelijk gemoed en ontraadsele hun diepste gedachten. Ga, en verwerf deze zaken ten mijnen behoeve!” ☼ Geestdriftig snelden Alwijs' adepten ter poorte uit en speurden omzigtelijk rond: zij vreesden voor hunne voornemens de woede der domme menigte. Toen zij Poeta en Humanitas gevonden hadden, wat eenvoudig bleek, daar deze als gewoonlijk te midden der oningewijden vertoefden, lokten zij hen langs geheime wegen naar Alwijs' Huis. Daar werden ze, na van hun attributen beroofd te zijn, tot nader en nauwgezetter onderzoek aan Alwijs' dienaren Anatomie en Analysis overgeleverd. Uit de adepten, rond Alwijs vergaderd, traden nu de geleerde beoefenaars der sterrenkunde naar voren. ☼ „Meester, goddelijke Alwijs, wij raadpleegden de sterren voor u, en deze boodschappers der Waarheid bestemmen den dag, waarop gij u den volke vertoont, tot dien van de plechtigheid uwer vergoddelijking.” „Het zij zoo,” sprak Alwijs, „ten aanschouwe van gansch het volk!” ☼ De hooge ure aangebroken zijnde, werden de zaaldeuren door de poortwachters geopend. Grommend lieten zij den eindeloozen stroom van het profanum vulgus ingaan tot het heilige der heiligen. ☼ Eén oogenblik verstomd, aanschouwden deze oningewijden de goddelijke Alwijs, purper-getooid op zijn hoogen Zetel. ☼ Een huivering van ontzag beving hen, en zelfs Criticus, de vermetelste onder hen, zweeg. ☼ Bijna onmiddellijk na hun intrede vingen de adepten de gewijde handeling aan. Plechtig lichtten zij Poeta's kroon van het fluweelen kussen, waarop voorzichtige handen haar gevleid hadden en hielden haar op tot Alwijs. ☼ Deze verhief zijn stem en de menigte sidderde. „Prijst, o massa, de ure, waarin gij getuige moogt zijn van deze, mijne vergoddelijking. Aanschouwt, hoe mijne adepten mij kronen tot uwen heerscher in leven en dood, mij, den schepper van uw welvaren.” En Alwijs

de vervolmaking van den mensch. In mijne armen draag ik de wetboeken der hoogste wetenschappen, zonder welke de menschheid tot ondergang gedoemd ware. En bestaat niet onder u, mijne adepten, die band van mystieke broederschap, die u, in mij, bindt tot één machtig onverbreekbaar geheel?” Een nauw verstaanbaar gemurm

boog zich om zich door zijne adepten de kroon op het hoofd te doen drukken. ☼ Maar eilacie, de tijd en Alwijs' goddelijke transpiratie onder zijn ingespannen studiën hadden de haren van zijn schedel als weggevaagd, en Poeta's kroon gleed en gleed tot zij met een smak op den grond in stukken uit één spatte. Een hevige ontroering huiverde door de zaal. ☼ „Alwetende Alwijs, schiet Poeta's vleugelen aan, opdat gij u verheffe boven het klein-menschelijke.” ☼ Met teedere zorgvuldigheid bevestigden zij de vleugels aan Alwijs schoulers. De vleugels klepperden en sloegen, echter bleef Alwijs onbewegelijk. ☼ Door zachten drang trachtten de adepten zijn verheffing te bevorderen, doch Alwijs bleek in de lange jaren, dat hij nederzat en peinsde, met zijn marmeren zetel vergroeid te zijn. ☼ In de menigte ontstond een dof gemor en de scherpe stem van Criticus kraste: „Welk een gewichtige god!” ☼ „Zwijgt, gij ongeloofigen en twijfelaars! Aanschouwt het hooge wonder van Alwijs, hoe hij zich voor uwe oogen onzichtbaar maakt en uw verborgenste gedachten doorgrondt! Aanschouwt en dan belijdt zijn oppermacht!” ☼ In heilig ontzag bestegen twee adepten Alwijs' troon en vlijden hem Humanitas' mantel om. Evenwel belemmerde het zware purperen koningskleed de vasthechting van het lichte manteltje. ☼ „Alwijs,” waagden zij te fluisteren, „ontdoe u van dit kleed, opdat gij onzichtbaar worde!” ☼ Met vaste hand sloeg Alwijs het purperen eerekleed terug en... een kreet van afgrijzen steeg op uit de menigte der oningewijden. Het ontbloote skeletachtige bovenlijf van Alwijs bood een weezinwekkenden aanblik. Het langdurige vasten en de vele andere ontberingen, die Alwijs zich terwille van de wetenschap oplegde, had het vleesch als van zijn lichaam geteerd en het dien blauwachtigen gloed gegeven, dien men bij cadavers waarneemt, terwijl de talloze proeven, waaraan hij zich onderwierp, kwalijkriekende en etterende wonden achtergelaten hadden. ☼ In dichte drommen vluchtte de ontstelde menigte uit Alwijs' Huis en vele zijner discipelen volgden. Doch zijne adepten kusten zijne wonden met geestdrift. Verachtelijk schopten zij het manteltje van Humanitas ter zijde en huldten Alwijs liefdevol wederom in zijn purperen kleed. ☼ En Alwijs zat ten troon als te voren, en zijne adepten aanbaden hem.

JO MANDERS.

De koninklijke orde van St. Olaf.

☼ Toen de koning van Noorwegen dezen zomer ons land bezocht, heeft hij eenigen onzer landgenooten met de orde van St. Olaf begiftigd. In verband daarmee komt het mij niet ongepast voor, den lezers het een en ander omtrent die orde mede te deelen. ☼ Olaf, Olaus of Olavis, een der vele koningen van dezen naam, die over Noorwegen hebben geregeerd en die den bijnaam had van „de Dikke”, werd omstreeks het jaar 990 geboren en verloor zijn vaderland van het juk der Denen. Nadat de koning van Denemarken zich met hem had ver-

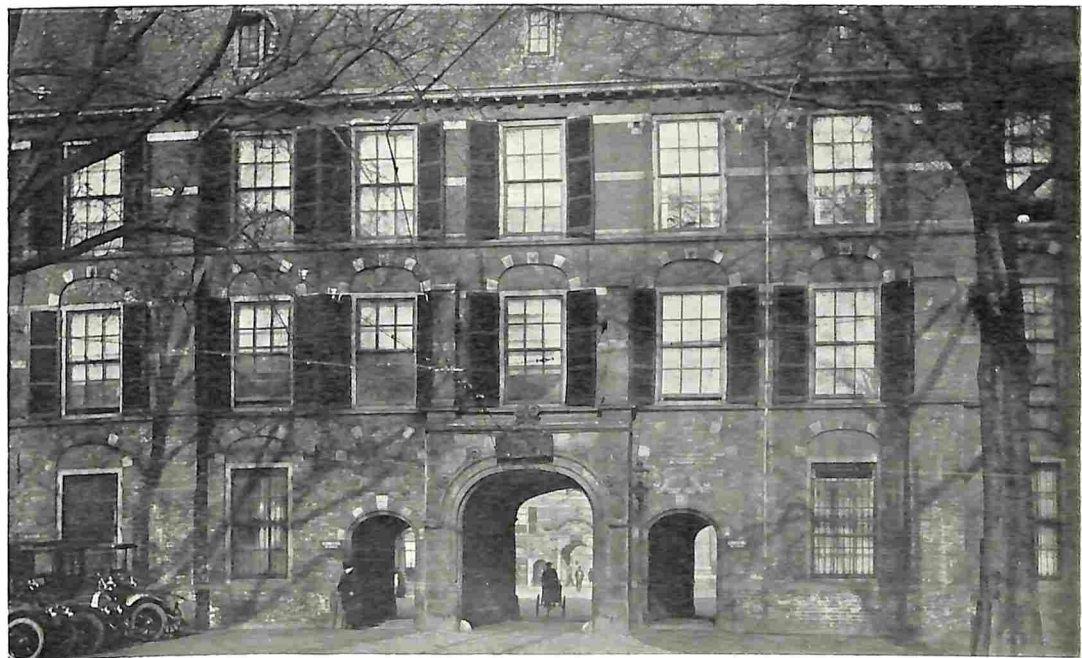

Foto C. Steenbergh.

HET BINNENHOF.

DE MIDDEN- OF STADHOUDERSPOORT AAN DE ZIJDE VAN HET BUITENHOF
IN HAAR TEGENWOORDIGEN TOESTAND.

zoend, beijverden beide vorsten zich voor de uitbreiding van het Christendom en stichtte Olaf het bisdom Drontheim, waarvan hij de leiding opdroeg aan den monnik Grimhelm. Daar hij de afgodstempels omver wierp en het Christendom invoerde, waartoe hij zich van de hulp van Engelsche priesters en monniken verzekerde, riepen de heidenen den bijstand in van koning Knoet van Denemarken, die Olaf met een vloot van duizend schepen tegemoet trok. Toch waren de Noren de vreemde indringers weldra moede en riepen hun koning terug. In den slag van Stiklastad, 29 Juli 1030, werd hij door verraad om het leven gebracht, waarna zijn lijk in de kathedraal van Drontheim werd bijgezet. De Roomsche Kerk heeft hem heilig verklaard en in 1464 tot beschermheilige van Noorwegen verheven. Zijn naamdag valt op 29 Juli, den dag, waarop hij sneuvelde. Hij wordt voorgesteld in koninklijk ornaat, met een strijdbijl, waarmede hij zou zijn omgebracht, als attriboot. De Olaf-legende komt voor op een tableau van negen vakken op een reisaaltaar van koning Christiaan van Denemarken, einde XVe eeuw. Ter nagedachtenis van St. Olaf, den bevrijder van Noorwegen, werd 21 Augustus 1847 door koning Oskar van Zweden, de St. Olafs-orde ingesteld, ter belooning van diensten jegens den koning en het vaderland. Zij heeft drie klassen: grootkruis, kommandeur en ridder, en bestaat uit een achtkantig, wit geëmailleerd gekroond kruis met een gekroonde Angelsaksische Otussen de vleugels of armen met het wapen van Noorwegen, den gouden leeuw met de strijdbijl van St. Olaf op de voorzijde van het roode middenschild; op de achterzijde leest men de woorden: „Ret og santhet” (Recht en Waarheid). De Orde wordt gedragen aan een rood lint, omgeveendooreen blauw omzoomde witte bies. K. L. SCHAMP.

De drie koopmansbeurzen te Amsterdam

(Vervolg).

GAANwijechter verjoch. Tusschen 1835—1845 moesten de kooplieden zich behelpen met een houten hulpbeurs aan den Dam, terwijl aan de Noord-Oostzijde van het plein, hoek Damrak, gewerkt werd aan den opbouw eener nieuwe beurs van koophandel. Met de ervaringen uit het verleden kon de bouwmeester, J. D. Zocher Jr., er zich thans aan wijden, de vele klippen te omzeilen, waarop men eertijds strandde, en zijn beurs aanpassen bij de nieuwe eischen des tijds. Hij deed dit, wat stijl betreft, echter in een vorm, welke te zeer herinnerde aan een Griekschen tempel met zuilen. De zijden aan weerskanten van den hoofdingang met zijn Jonisch portiek, hadden daarentegen iets, aan oude poortmuren eigen. Het gebouw kwam ter plaatse van de oude Vischmarkt, welke naar de Nieuwmarkt verhuisde, en aan den achterkant er van lag het Damrak — destijds nog een open water. De zijgevels, met hun blinde muurvakken, en uitstekende deelen, welke „puisten” genoemd werden in goed-rond Amsterdamsch — waren zeker het minst bekorend. Het gebouw paste zich slecht aan bij de toenmalige Dambebouwing en had al zeer weinig stijl-gemeenschap met het er tegenover gelegen paleis. Overigens had het gebouw inwendig de traditioneele indeeling van open binnenplaats en zuilengalerij behouden. Door ronde lantarens in de overdekking werd meer licht aangebracht

onder deze galerijen, waarboven zich overigens ook geen afzonderlijke verdieping meer verhief. De Dorische zuilen welke dienst deden om de galerij-bedakking aan de binnenzijde te dragen, waren geheel in den stijl van Zocher's ontwerp. Kort na de opening was men verplicht geweest de open binnenplaats geheel te overkappen van wege de heerschende tocht — en het leek daarna, dat nu wel het gebouw, dat maar 700 vierkante el grooter was dan zijn voorganger op het Rokin, aan alle voorwaarden voldeed. Luisterrijk was zelfs die opening gevierd in het bijzijn van Koning Willem II. De geheele stad had deelgenomen aan de feestvreugde. Men had echter niet gerekend op de komende, groote gebeurtenissen. Amsterdam stond toen n.l. op den drempel eener nieuwe aera! De eeuw van trekschuit en diligente was voorbij. De stad wendde zich tot de stoomvaart en het spoorwegbedrijf. Men bouwde nieuwe dokken, legde het Noordzeekanaal aan, en de Handelskade, breidde de stad uit in alle richtingen, kortom er ontstond eene opleving, waarvan de hoofdstad in den beginne van de 19de eeuw niet had kunnen droomen. Wie had vermoed, dat Zocher's beurs, feestelijk in gebruik genomen in 1845, reeds in 1903 onder den moker van den slooper zou vallen! De architect het allerminst, die fundamenten gelegd had, welke eeuwen

konden duren en met dynamiet moesten opgeruimd worden. De „grootte” beurs van Zocher werd weldra voor de in omvang en betekenis toeneemende handelsstad te klein, en eer men het wist, zat men te midden van „nieuwe” beursplannen. De gemeente eindigde met het uitschrijven van een beurs-prijsvraag — tal van geïnteresseerde stadgenooten deden een oplossing aan de hand om het vraagstuk van de noodige ruimte voor een nieuwe, groote beurs in de stad te winnen, uit den weg te helpen. In 1883 werd het Damrak tot de Oude Brug toe gedempt, en de daar sinds de 17de eeuw staande korenbeurs als een houten

hulpgebouw geplaatst aan de achterzijde van Zocher's beurs. Zooals men die beurs weinig welwillend een „olifanten- en nijlpaardenstal” noemde, of spottenderwijs sprak van „de ingang zonder gebouw” vereerde men de hulpkorenbeurs met den titel van „het zaadbakje”. (Slot volgt). J. C. WAAL.

Humboldt's wolapen in „Artis”.

HET Apenhuis van „Artis”, dat tegenwoordig met een bijzonder vormenrijke verzameling voor den dag komt, dat — afgezien van Orang-Oetan en Chimpanseé — mag bogen op merkwaardigheden als twee kerngezonde Gibbons of langarm-apen uit onze Oost, op een enormen volwassen en eenige kleinere Mandrils van de Goudkust, op een mooien Ceyloneeschen Witbaard Slankaap en op een reeds vele jaren in Artis levend paartje van het prachtige Leeuw-aapje van Brazilië, heeft onlangs een zeer bijzondere aanwinst kunnen verwerven in den vorm van een paar Humboldt's Wolapen uit het Amazone-gebied. Onder de zogenaamde „Breedneuzen” of Apen van de Nieuwe Wereld zijn de Wolapen — de Barrigudos of dikbuiken der Portugeesche kolonisten — die de oerwouden van het Boven Amazonedal, Ecuador en de hellingen der Cordilleras de los Andes tot Venezuela en Bolivia toe bewonen, de grootste, zwaarstgebouwde

Foto C. Steenbergh.

DE BINNENPOORT OP HET BINNENHOF.

DE DAM TE AMSTERDAM TEGEN HET EINDE DER NEGENTIENDE EEUW, MET DE TWEEDE KOOPMANSBEURS.

vormen. Aanmerkelijk groter en robuster van bouw dan de groote mannetjes der sombere Brulapen, die nog altijd als de grootste Amerikaansche apen te boek staan, of dan de komische Slingerapen of „Spider-monkeys,” wier lange ledematen en staart hen altijd grooter laten schijnen, dan ze werkelijk zijn. ☞ Samen met de Slingerapen vormen de Wolapen een, voornamelijk door het bezit van een echten „grijpstaart” gekenmerkte, afzonderlijke groep van Capucijnerachtige apen. De Capucijnerapen-in-engeren-zin toch hebben „rolstaarten,” die ze min of meer als een horlogeveer opgerold dragen, en die ze bij hun acrobatische toeren zoo noodig om boomtakken heen kunnen slaan. De Slingerapen en de Wolapen echter hebben — evenals de Brulapen — een echten grijpstaart met een top, die als een tastenden en grijpenden vinger fungeert, en waarvan de binnenzijde door een stevige, naakte huid is beschermd. (Zie de afb. op blz. 430). Vlug en vaardig weten ze dien staarttop om zoo te zeggen als vijfde hand te gebruiken 1). Ze hangen en slingeren desnoods enkel aan hun staart, en laten dit laatste steunpunt dan niet los, voor en al eer ze zich met handen of voeten van een verder liggend steunpunt verzekerd hebben. De echte slingerapen nemen soms zelfs voedsel aan met hun staart! ☞ Onze Wolapen — betrekkelijk nog jeugdige exemplaren — maken op het eerste gezicht den indruk van groote, zwaargebouwde en eenigermate plompverloren klauterende en loopende Capucijnerapen. Maar let eens op hun eigenaardige koppen, die in gelaatsuitdrukking eenigszins aan het Gorilla-uiteerlijk doen denken, en op hun merkwaardige beharing, een soliede „pels”, die ons, waar het dieren betreft uit het zwoel-warme oerwoud onder den Aequator, benauwend warm voorkomt *Trijp*apen ware eigenlijk beter naam voor hen, want hun vacht is niet zoozeer wollig als wel kort, dicht en glanzend als fluweel of trijp, en vormt een zilvergrijs en glad bont; wellicht heeft dit „tropenbont” de betekenis van beschermingsmiddel tegen de muskieten van het vochtig-heete oerwoud. De groote natuurvorscher en reiziger Alexander von Humboldt kenmerkte de door hem het eerst gevonden en in 't jaar 1811 bekend gemaakte soort met den bijnaam *lagotrica*, wat we als *haasharige* zouden kunnen vertalen, en naar den ontdekker heeft later dan Geoffroy St. Hilaire, dien term voor het door hem opgestelde geslacht gebezigd, en den grootsten der thans bekende Wolapen *Lagothrix humboldti* genoemd, welke naam thans volgens de regelen der prioriteit in *Lagothrix lagotrica* Humdt is veranderd. Later, in het jaar 1823, werd door Spix een tweede, iets kleinere soort als *Lagothrix infumatus* beschreven. Van deze geelachtig-getinte, en wat den toon der vacht betreft er min of

1) De naam Vierhandigen overigens, voor de Apen nog altijd in zwang, is wel beschouwd ten eenen male verkeerd. De Apen toch hebben wel degelijk van een hielbeen voorziene voeten, die echter door den opponeerbare grooten teen als „grijpvoeten” functioneeren.

meer „berookt” of „beslagen” uitzieende, voorts een onaangename rinzige geur afgevendende soort, hebben wij vroeger eens een volwassen exemplaar in de levende have van ons Kon.-Zoölogisch Genootschap gekend ☞ Trouwens ook van den grooten Humboldt's Wolaap heeft Artis al eens eerder, kort na de opening van het Nieuwe Apenhuis, levende vertegenwoordigers gehad, bij welke gelegenheid de bekende dier-psycholoog Oscar Pfungst van het Berlijnsche psychologische instituut, die zich niet alleen aan de ontmaskering van het naar men meende allerlei talen sprekende, worteltrekkende en filosofeerende paard „der Kluge Hans” gewijd

had, maar zich ook met psychologisch onderzoek van verschillende apen heeft bezig gehouden, het merkwaardige „zingen” en andere geluiden onzer Wolapen op fonograafrollen ter nadere bestudeering kunnen vastleggen. Het gezang van de Humboldt's wolapen, dat uit een hoogen, helderen, jubelend aangehouden en eigenlijk als een vreemdsoortig gejuich klinkenden hoofdtoon, met onbeschrijflijke bijgeluiden bestaat, doet eer denken aan het geluid van een grooten vogel. Van de thans in Artis levende jonge dieren hebben wij tot nog toe noch den eigenlijken zang, noch ook den schrillen lokroep vernomen; wel het helsch gekrijsch, dat ze ten beste geven, wanneer iets hun niet naar den zin is, alsook de zachte, vriendelijke geluiden, waarmede ze zich vertrouwelijk aan ons komen opdringen om gestreeld en geliefkoosd te worden, waarbij ze zich bij wijze van boa om onzen hals legeren, en met handen, voeten en grijpstaart gedurig weer

Foto C. Steenbergh.

EEN VAN HUMBOLDT'S WOLAPEN IN „ARTIS”.

vastklemmen, wanneer we ze eindelijk in hun kooi terugzetten willen. Met mooi weer gaan ze met Orang en Chimpanseé mee in de open lucht, om zich op het apen-speelveld naar hartelust te vermeien in de volle zon. Daarbij hebben wij eens de gelegenheid gehad, de inderdaad ongeloofelijke acrobatiek dezer grijpstaarten in het geboomte geruimen tijd gade te slaan. Met een paar sprongen, met handen,voeten en met den staart steunzoekend op den dikken onderstam, had het mannetje zich tegen een kolossalen boom omhoog gewerkt, en toen hij eenmaal het niveau der onderste takken bereikt had, ging alles als van een leien dakje! Met handen en grijpvoeten op de eigenaardig, linksche bewegingswijze, den Wolapen eigen, wandelend over de takken, liet hij zich, waar de tak, dunner wordend, onverhoedsch onder hem wegzonk, plompverloren en eenvoudigweg naar beneden vallen. Blijkbaar volkomen vertrouwend op den immer en aldoor grijpens-reë gehouden staart, die, glijdend over een of andere lageren tak, terstond weer houvast kreeg, als de vooruitgestoken handen dit niet reeds ergens hadden gevonden. Loopend, tuimelend soms, zelfs een meter of wat vallend, maar altijd weer „op zijn pootjes terecht komend” of aan zijn staart hangen blijvend, doorreisde onze Wolaap goedsmoeds de hem bijwijlen geheel verbergende bladerzee, om aan den omtrek van den boom komende, met een fikschen zwaai aan een dunnen, zwiependen tak van boven af op een naburigen boom over te springen of soms ook over te vallen. Onfeilbaar zeker ging het dier zijn weg. Zijn eenigszins plompe, typische Wolapenbewegingen hadden echter niets van het vlugge, lenige en sierlijk rake springen dat b.v. den Makako's of onder de Bavianen vooral den Mandril — als de *boomvorm* onder de overigens meer in 't bijzonder rotsen en hoogsteppe bewonende Hondskopapen — zoo bij uitstek eigen is. Om onzen „Belzebub”, die van den eenen boom op den anderen over springend, van plan scheen heel den voortuin door te trekken, echter weer naar beneden en in handen te krijgen, was het voldoende, dat een der oppassers goed zichtbaar op een bank onder een boom ging zitten met wat kersen bij zich. Terstond kwam het dier, bij wijlen zich hals over kop reppende, naar omlaag; liet zich tenslotte aan den laagsten tak hangende aan den staart op den schouder van zijn verzorger afzakken, en ging genoeglijk op diens schoot zich aan de lokspijs te goed doen. Vertellen wij tenslotte dan nog dat de vette, eigenaardig dikbuikige Wolapen, de Caparro's der Orinoco-Indianen, als een ware delicatessie gelden bij de culinair het zoo nauw niet nemende Indiaansche stammen. Jaarlijks — zoo vermeldt Bates op grond van gegevens, hem verstrekt door een collector, die geruimen tijd onder de Tacuna-Indianen ter hoogte van Tabatinga vertoefde, — worden er door een 200 koppen tellende troep van dezen Indianenstam zeker 1200 wolapen als voedsel vernietigd. In de buurt der inboorlingen-dorpen zijn de Barrigudo's of Dikbuiken, die in de hooger gelegen oerwouden in grooten getale voorkomen, dan ook maar zelden aan te treffen vanwege de langdurige en intensieve vervolgingen van de zijde der Braziliaansche en Peruaansche Indianen. Wolapen krijgt men dan ook niet zoo licht levend in handen, en gelukt dit al, door bemiddeling van Indiaansche vangers, zoo overleven deze oerwoudebewoners van teer gestel dikwijls niet eens de reis stroomafwaarts tot Pará. Zoo mogen we het jonge paar Humboldt's Wolapen voor de levende have van „Artis” dan ook als een bijzondere aanwinst beschouwen.

Foto C. Steenberg.

DE GRIJPSTAART VAN HUMBOLDT'S WOLAAP, AAN DE BINNENZIJD GEZIEN.

A. F. J. PORTIELJE.

VAN MENSCHEN EN DIEREN

door G. D. ROBERTS.

24)

HACKEE wist heel goed dat hem als een vreemde in het hol en speciaal als indringer uit een andere kolonie geen warm welkom zou wachten in zijn gedwongen schuilplaats. Hij bleef dus bij den ingang, bevend en zich zoo klein mogelijk makend, in de hoop, dat de eigenaar niet te voorschijn zou komen. Maar dat bleek alras een ijdele hoop te zijn. Eer een halve minuut verstreken was, verscheen de eigenaar, en stormde met een heel erg on-gastvrij gegil met de open bek op Hackee los. Hackee wist heel goed dat de goede vormen eischten dat hij onmiddellijk het hol verliet. Maar hij gaf weinig om goede vormen zoolang hij dacht, dat de wezel misschien buiten op hem stond te wachten. Hij wachtte den aanval af met den moed der noodzakelijkheid, en gedurende enkele seconden was de nauwe ruimte van de tunnel vol van kreten en gillets en roodbruin vliegend haar. De eigenaar, verontwaardigd omdat Hackee niet weg wou gaan en den vijand tot voedsel dienen, trok zich plotseling terug om versterking te halen. Hackee begreep wat dit terugtrekken beteekende. Hij had geen lust het heele gezin te bevechten. Daarom gleed hij terug naar den ingang, stak het puntje van zijn neus buiten het hol en snoof de lucht op. De wezel-geur hing nog wel in de lucht, maar werd beslist zwakker. Heel voorzichtig stak hij zijn heelen kop naar buiten en keek rond met scherpe, spiedende oogjes. De wezel was nergens te zien. Nog even wachtte hij, half binnen en half buiten den ingang. Hij rende voorzichtig naar buiten en sloop in een gat in den muur. Het volgende oogenblik kwam het on-gastvrije gezin één voor één de woning uit en begon weinig vleierende opmerkingen omtrent hem te brabbelen, waarop hij het niet de moeite waard vond te antwoorden. Met één oog voorzichtigjes uit zijn schuilhoek loerend, zag hij dat al dat gebrabbel den wezel niet weer terug bracht. Daar dit bewijs genoeg was, dat de kust vrij was, kwam hij uit zijn schuilplaats, sprong over den muur en kwam zoo onder de beschutting van den jeneverboom, waar hij plan had zijn voordeur te hebben. — Hij begon met een rond gat te graven, met een middellijn van ongeveer driekwart duim. Door duwende en stootende bewegingen maakte hij de randen hard en vast, tot de middellijn ver-groot was tot ongeveer één duim. De aarde, tot het laatste korreltje toe, droeg hij weg in zijn ruime wangzakken — die ver doorliepen onder het loshangende nekvel — en leegde die weer onder een andere struik, die meer dan tien el weg stond. Hij was veel te voorzichtig om de losse aarde op het gras naast den ingang te laten liggen, zoodat ieder dier zou weten waar zijn hol was; en bovendien was hij te sluw om een spoor te maken tusschen dat aardhoopje en het terrein zijner werkzaamheden. Hij maakte de reis heen en weer met groote sprongen, terwijl hij dan eens hier, dan eens daar zonder vaste lijn opzij sprong. De ingang leek nauwelijks groot genoeg om zijn kop door te laten. Maar dat was, zooals hij wist, genoeg; want waar zijn kop door ging, daar ging zijn heele lenige lichaam door, dat, niettegenstaande zijn kracht, zoo buigzaam was als een handschoen. Op een diepte van minder dan een duim, begon hij echter geleidelijk den gang te verruimen. Hij werkte met zenuwachtige, onrustige haast. Iedere halve minuut kroop hij eruit en lichtte zijn kop op — snorren, voorhoofd en ooren bedekt met aarde — om een snellen blik om zich heen te slaan en zich er van te overtuigen, dat er geen vijanden in de buurt kwamen. En zijn reizen naar de andere struik, waar hij de uitgegraven

aarde neerwierp, werden steeds talrijker, zoo vastbesloten was hij, dat geen korreltje van den nieuwen grond naast zijn voordeur zou blijven liggen. ☼ De tunnel, die Hackee zoo ijverig groef, leidde loodrecht naar beneden. Op een diepte van vier of vijf duim was de middellijn al zoo groot, dat hij er zich gemakkelijk in kon omkeeren. Op die middellijn hield hij hem. Hij kon nu veiliger en rustiger werken, omdat hij, daar hij geheel verborgen zat, niet genoodzaakt was ieder oogenblik naar vijanden uit te zien. Zich voortdurend om-draaiend, drukte hij de wanden van den tunnel al verder gaand vast, waardoor hij een veel geringer aantal malen de reis naar de andere struik moest afleggen. ☼ De ijverige graver liet zijn tunnel tot een diepte van bijna vier rechtstandig dalen door de losse aarde. Toen werkte hij recht-hoekig daarop en begon een dwarsbuis te graven, die met

een zachte opwaartsche helling naar den steenen muur liep. Maar inmiddels had hij zooveel aarde uitgegraven, dat hij het noodig vond een nieuw afval-terrein te zoeken, daar het tegen zijn principe streed dat men te veel van zijn werkzaamheden zou kunnen zien. Bovendien, nu hij een schuilplaats had, een ruimte die van hem zelf was, al was ze ook nog onvoltooid, begon hij te bemerken, dat hij honger had. Zoo 'n compacte massa energie en trillend zenuwleven als een eekhoorn, kan niet lang leven zonder krachten te verzamelen. ☼ Uit zijn hol springend, huppelde hij naar den muur, liep er tegen op en ging op den hoogsten steen zitten om eens rond te kijken. Hij ging nu zitten vol zelfvertrouwen met recht opgeheven staart, brabbelde een uitdagende kennisgeving van eigenaarschap en begon een vlug maar zeer noodzakelijk toilet te maken, waarbij hij met zijn nagels de aarde uit zijn ooren en van zijn vel kamde. Verscheiden andere graaf-eekhoorns, die hun tehuis in de buurt hadden, keken wantrouwend naar hem, alsof ze er half en half over dachten hem met vereende krachten weg te jagen. Maar zijn air van zelfvertrouwen had het verlangde effect en ze lieten hem met rust. Nadat hij toilet gemaakt had, sprong hij weer van den muur, en ging tusschen de bladeren van den dichtst-bijzijnden boom naar noten zoeken. Maar dit terrein was blijkbaar al grondig onderzocht. Dus ging hij dieper het boschje in. Het was een prettige plaats om naar voedsel te zoeken. Het koele herfst-zonnelicht sijpelde door de vergeelde bladeren. Er was geen wind, maar het bladerdak werd opgevroolijkt door schreeuwende gaaien en piepende, spottende boom-eekhoorns; en van tijd tot tijd vielen twee of drie noten ratelend naar beneden, hetzij losgelaten doordat ze rijp waren, of er af geschud door de vroolijke klanten in de toppen. Het duurde niet lang of Hackee had zijn maaltijd verorberd; en toen — want hij dacht altijd aan de toekomst — stopte hij er zijn wangzakken mee vol. ☼ Terwijl hij zoo bezig was, kwam er een mooie Canadeesche gaai met een vaart neerschieten op de bladeren op een paar voet van hem af, keek hem onderzoekend aan met heldere brutale oogen, stiet een rauwen kreet uit en vloog ten slotte op hem aan met open bek en uitgespreide vleugels. Maar Hackee wist, dat de Canadeesche gaai een brutale bluffer en een ongemanierde grappenmaker was, en hij ging onbezorgd voort met noten zoeken. ☼ Een paar seconden lang danste de fantastische vogel om hem heen en wond zich hoe langer hoe meer op, toen hij zag dat de eekhoorn geen nota van hem nam. Het scheen, dat hij misschien wel zoo woest zou worden, dat hij den euvelen moed zou hebben den druk bezigen proviand-

zoeker aan den staart te trekken. Maar plotseling klonk een luide waarschuwingskreet van den Vlaamschen gaai, die op een nabijzijnden boomtop de wacht hield. Hij werd onmiddellijk overgenomen door een koor van schrille stemmen. De Canadeesche gaai vloog op naar een nabijgelegen tak en Hackee, die dacht dat er misschien een havik gesignaleerd was, sprong vlug onder een boomwortel en keek angstig uit. ☼ Hij kon niets van een havik bespeuren; maar even later bemerkte hij twee gaaien, die uit den boom naar beneden keken en ruzie maakten met iets op den grond. Aan den toon van hun stem hoorde hij, dat het een vos was. ☼ In dat geval was zijn schuilhoek onder den boomwortel niet de geschikte plaats voor hem. Hij sloop op den vos toe, in de hoop dat deze hem voor het oog van den vos zou verbergen, en rende naar den muur. Maar de vos had hem gezien en zette

hem achterna. ☼ Het was een spannende wedloop, maar Hackee won. Hij schoot zijn hol in juist toen de vos aankwam. Aan den voet van den tunnel kroop hij echter sidderend en bevend ineens. Hij had tot nu toe vergeten, dat de onafgewerkte tunnel wellicht kon blijken geen schuilplaats, maar een val te zijn. Hij wist, dat de vos ook een degelijke graver was. Zijn hartje klopte heftig, en hij kroop zoo ver mogelijk in het begin van den horizontalen gang uit vrees, dat de vos naar beneden kijkend, zou bemerken welke precare positie hij innam. ☼ Als de vos jong en onwetend was geweest, of temperamentvol genoeg om zijn tijd te verdoen met blijkbaar nuttelooze moeite, zou Hackee's levensdraad hier doorsneden zijn. Maar, gelukkig voor hem, had hij in dit geval te doen met een ervaren vos. Deze wist, dat graaf-eekhoorns diepe en ingewikkelde hollen hebben, maar ook, dat zij deze altijd maken met meer dan één uitgang. Hoe kon hij raden, dat dit geval juist de eene uitzondering op de duizend vormde? Hij keek scherp en vlug om zich heen om te zien of hij den vluchteling niet kon pakken op het oogenblik, dat hij uit een anderen uitgang trachtte te ontsnappen, knipte eens met de oogen en liep toen onverschillig weg langs den muur, onderwijl de dikke sprinkhanen pakkend, die hij op zijn weg ontmoette. ☼ Zoodra Hackee weer op zijn verhaal was gekomen, hervatte hij zijn graafwerk, en spoedig had hij zijn horizontalen gang een paar voet doorgetrokken. Volgens het plan, dat hij in zijn knap kopje had gevormd, zou de middelste ruimte, het eigenlijke woonvertrek, vlak onder den muur liggen; en, ten einde allerlei vijanden zooveel mogelijk in verwarring te brengen, zou de tweede uitgang aan den anderen kant van den muur komen, in de weide. Maar hij

had inmiddels al weer honger gekregen. En nu herinnerde hij zich de voorraden, die in het oude hol waren achtergebleven. Een deel daarvan, dat in nauwe gangen was gestopt, zou ongetwijfeld ontsnapt zijn aan de aandacht der stinkdieren, die bovendien geen belang stellen in noten, tarwekorrels en plantenwortels, welke de provisiekamer van den eekhoorn vormen. Hij hoopte, door een beetje graafwerk, die schatten te kunnen vermeesteren, zonder in aanraking te moeten komen met de verwerpelijke indringers. ☼ Toen hij zijn oude woonplaats had bereikt en door een achterdeurtje was binnengedrongen, bemerkte hij, dat verschillende andere leden van zijn gezin hem reeds vóór waren geweest. Zij hadden den achter-uitgang een klein eindje van de middenkamer af dichtgemaakt, waardoor zij een afscheiding hadden gevormd tusschen zichzelf en de shunk-familie, en waren nu druk bezig zich te goed te doen aan de verzamelde voor-

Foto C. Steenbergh.

HUMBOLDT'S WOLAAP, AAN ZIJN
STAART HANGEND.

raden. Hackee volgde hun voorbeeld tot zijn honger gestild was en lokte ze toen mee, alle met propvolle wangzakken, naar het nieuwe tehuis naast den steenen muur, waar ze alle ijverig mee gingen helpen graven. ☞ In twee of drie dagen was het nieuwe tehuis gereed en alle bereikbare voorraden uit de oude woning overgebracht. De voornaamste gang, die bij den eersten ingang begon, liep zacht hellend naar boven in een lengte van zoowat zeven à acht voet naar de middenkamer, het eigenlijke woonvertrek van het gezin. Die kamer, ongeveer twee voet lang, maar veel minder breed en bijna een voet hoog naar het midden van de ronde zoldering, was bekleed met een dikke laag van de fijnste zachtste droge grassen. Ze lag precies onder den steenen muur. Van daar uit leidden verschillende korte gangen waarin de provisie bewaard werd en die konden worden vergroot of wier aantal kon worden vermeerderd naar mate de verzamelde voorraden dit noodig maakten. Een tweede gang, zoowat vijf of zes voet lang en schuin naar boven loopend, was aangelegd van de achterzijde van het woonvertrek en eindigde in een tweede loodrechte buis, geheel gelijk aan de eerste. Deze tunnel kwam uit in de open weide aan de andere zijde van den muur en het geheim van zijn bestaan werd bewaard door het korte gras dat om de kleine opening groeide. ☞ Toen ze aldus goed gehuisvest waren, namen Hackee en zijn geslonken gezin — want eenige leden daarvan hadden zich inmiddels elders gevestigd — zonder verdere moeite hun plaats in onder de overige bewoners van hun nieuwe buurt. Eekhoorns zijn goedmoedige diertjes en zoo onderzochten de nieuwe bezoekers verder geen moeilijkheden en deden ze als vanzelfsprekend mee aan het spel tusschen de dorre bladeren en aan de brabbelende gesprekken, die soms eindeloos voortduurden tijdens de lange, zwoele achtermiddagen. Er waren dien herfst noten in overvloed, en zoo groeiden de voorraden in de provisiegangen aan tot er geen vrees behoefde te bestaan voor gebrek in den winter. En om wat afwisseling in de maaltijden te brengen, was er een verwaarloosde appelboomgaard in de buurt, een klein eindje lager, den heuvel af, terwijl er nog heel wat groote bruine sprinkhanen rondhuppelden. ☞ Maar

Hackee was nu eenmaal door het noodlot der Wildernis uitgekozen om de verdrietelijkheden des levens te ondergaan, en mocht niet zonder nieuwe moeilijkheden zijn vreedzamen winterslaap aanvaarden. Eens op een dag verschenen een hond en twee jongetjes, die schijnbaar niets beters te doen hadden, dan eekhoorns met steenen te gooien. Maar daar de jongens geen geweren droegen, werden zij desniettemin niet voor gevaarlijk aangezien, daar het al een heel miserabel eekhoortje moest zijn, dat geen steen kon ontwijken. Maar de hond — dat was weer wat anders. Honden konden graven en mooie toegangen bederven. Er werd een algemeen alarmsein gegeven en de meeste eekhoortjes, ook Hackee behoorde daartoe, verdwenen in hun holen. ☞ De twee jongens gingen op den muur zitten en begonnen van de appelen te eten, waarvan hun zakken vol zaten. De hond die toevallig Hackee's voordeur onder den jeneverbessenboom ontdekte, snoof er lang en belangstellend aan en begon toen te blaffen. De jongens sprongen van den muur af en hitsten hem vol vuur aan. Maar dit was geen hond van een ras dat gewend was te graven. Hij wist, dat men niet van hem verwachtte, dat hij in het gat zou kruipen en daar hij er dus geen

begrip van had wat men wel van hem verlangde, werd hij woest van opgewondenheid en onrust. ☞ Toen ze zagen dat de hond niet ging graven, kregen de jongens het idee om Hackee in zijn eigen woning gevangen te houden. Het was niet zoo zeer wreedheid hunnerzijds, als wel de lust om eens wat te probeeren. Hier was een geheimzinnig gat en er zat een levend dier in. Niets natuurlijker dan dat zij wilden beproeven dat dier te dooden en te zien wat er gebeurde. Ze haalden een langen stok en staken dien in het gat, terwijl de hond om ze heen sprong en zijn bewondering voor hun knapheid uitblafte. Tot hun verbazing ging de stok er met het grootste gemak wel vier voet in voor hij met een schok stuitte. ☞ „Nee! Nee! Nee!” zei een der jongens. „Denk je dat we 'm hebben?” vroeg de andere jongen wiens blikken geen oogenblik het gat verlieten. — „Zeker wel!” jankte de hond opgewonden. — De eerste jongen haalde voorzichtig den stok er uit, terwijl de hond in 't gat trachtte te kruipen, alsof hij verwachtte, dat de holbewoner er achter aan zou komen.

De jongen bekeek de punt van den stok. Er zat geen bloed aan. Allen keken teleurgesteld en de hond liet mistroostig zijn staart tusschen zijn beenen hangen. ☞ „Nee! Zeker heb ik hem niet geraakt”, zei de jongen. „Maar we zullen zijn hol dichtstoppen. Wat 'n rekel!” — En hij duwde den stok weer in het gat. Intusschen had Hackee, door nieuwsgierigheid en woede gedreven, door de achterdeur zijn woning verlaten om te zien wat de vreemden deden, en zat nu op den muur, geen drie voet van ze af, met groote heftigheid uiting gevend aan zijn gevoelens. „De duivel hale dien eekhoorn!” riep een der jongens uit, terwijl hij het klokhuis van een appel naar hem toe wierp. „Hij bespot ons!” ☞ Maar daarin vergiste hij zich. Want Hackee bespote ze niet. Hij vervloekte ze, met al de verwenschingen waaraan de taal der eekhoorns zoo rijk schijnt te zijn. ☞ Natuurlijk was het Hackee's plicht zonder verwijl een nieuwen uitgang te gaan graven. Hij begon dan ook werkelijk onmiddellijk — van binnen uit — zoodra de lastige bezoekers uit het gezicht waren. Maar zoowel hijzelf als zijn heele gezin begonnen al wat lui te wor-

den, als door een voorgevoel van den langen winterslaap, die ze spoedig wachtte, en na zoowat drie dagen was de tunnel nog niet af. ☞ Juist op dat oogenblik verscheen de meest gevreesde vijand van alle graaf-eekhoorns en overviel Hackee terwijl hij er niet op voorbereid was. Een boschslang, die wakker was door het warme middagzonnetje en zelf naar een winterkwartier zocht, vond toevallig Hackee's achterdeur in de vlakke weide. Daar het een slang was, die gewend was snel te handelen, schoot hij er dadelijk in en richtte zich naar de middenkamer, in de overtuiging, dat hij eenige leden van het gezin thuis zou vinden. ☞ Ze waren thuis — Hackee en nog drie. Toen die vreeselijke gestalte geluidloos en lenig, maar flauwtjes zichtbaar, de ruimte kwam insluipen, vlogen Hackee en twee van zijn kameraden door elkaar en langs de zoldering in wanhopige ontsteltenis. Maar de vierde, een onervaren, jong wijfje van hetzelfde seizoen had het ongeluk in de starende, kwaadaardige oogen van de slang te kijken. Als verlamd, bleef ze een halve seconde inceengehurkt zitten. Toen zich met inspanning van alle krachten beheerschend, rende zij door de oude tunnel, die naar de gesloten opening leidde.

(Wordt vervolgd).

HET MAUSOLEUM ONZER ORANJE VORSTEN,
DE NIEUWE KERK TE DELFT, WELKER KOOR WORDT
HERSTELD, EEN WERK DAT H. M. KONINGIN WILHELMINA
ALS NATIONAAL HULDELIJK TER GELEGENHEID
VAN HAAR 25-JARIG REGERINGSJUBILEUM WORDT
AANGEBODEN.